

МОДЕЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

П. Ф. Новіков, студент

М. Ф. Плотнікова, к. е. н.

Житомирський національний агроекологічний університет

Розкрито особливості прийняття рішень в аграрному секторі економіки. Наведено підходи щодо прийняття рішень в умовах хаосу.

Раскрыты особенности принятия решений в аграрном секторе экономики. Приведены управленческие подходы относительно принятия решений в условиях хаоса.

This article describes the special decision making in the agricultural sector. The main approaches of the chaos management are revealed.

Постановка проблеми. Ринкова економіка як спосіб досягнення вищих суспільних цілей може функціонувати тільки тоді, коли створені загальні умови для розвитку суспільного ладу. Особливе місце серед них займає економічна свобода. Забезпечення економічної свободи вимагає створення таких передумов, щоб громадяни вільно і під власну відповідальність могли здійснювати свої економічні задуми.

Аналіз останніх досліджень. Проблема моделювання управлінських процесів в економіці знайшла своє широке відображення у підготовці та реалізації пакетів програм та державному регулюванні інформаційного забезпечення в країні [1, 2, 3].

Результати досліджень. Умови радикальних економічних перетворень, що відбуваються у нашій країні, вимагають глибокого переосмислення економічного механізму господарювання в агропромисловому комплексі. При цьому істотно зростає роль науково

обґрунтованого управління, у тому числі внутрішньогалузевого і внутрішньогосподарського.

Як правило, поведінка окремих учасників будь-якої економічної діяльності не спрямована на досягнення певної загально визначеної мети суспільства, а націлена на задоволення власних потреб. Орієнтацію в усіх економічних міркуваннях і висловлюваннях на поведінку окремих, незалежних суб'єктів прийняття рішень у їхньому економічному житті називають методологічним індивідуалізмом. За вказаного підходу перетин інтересів суб'єктів окремих груп в умовах обмежених ринкових ресурсів призводить до конфлікту інтересів. Саме така поведінка суб'єктів господарювання є типовою для аграрного сектору економіки. Вирішення конфліктів інтересів окремих учасників ринкових відносин є головним завданням керівництва організації на всіх рівнях.

Головним чином діяльність управлінської ланки зосереджена на виборі єдиної з можливих альтернатив за базовим критерієм ефективності та в умовах існуючих обмежень. Приймаючи мінливий світ як зовнішнє середовище, працівник апарату управління повинен прийняти оптимальне рішення з врахуванням того, що діяльність окремих суб'єктів на ринку може бути описаною згідно теорії хаосу. Вибір дійсно оптимального рішення за таких умов Можливий лише за умови гнучкого реагування на зміни факторів, які є вирішальними для обраного виду діяльності. При цьому рішення мають прийматися з достатньою швидкістю та мати наукове обґрунтування. Останнє дозволяє забезпечити достатній рівень результативності діяльності суб'єктів господарювання.

Розглянемо більш докладно процес прийняття рішення за допомогою інструментів системного аналізу. Як правило при вирішенні будь-якої проблеми, керівник проходить декілька етапів, приблизний нестрогий перелік яких можна викласти у такому порядку: аналіз проблеми, її параметризація, варіантів вирішення проблеми, вибір найефективнішого з варіантів (рис.). Універсальним підходом до прийняття рішень в економіці є застосування системно-синергетичного підходу, який враховує неминучість існування хаосу в оточуючому середовищі.

Основою для прийняття управлінських рішень є моделювання, яке на основі вивчення визначальних особливостей системи оригіналу дозволяє вирішувати виробничі та інші завдання. Перевагами дослідження моделі перед безпосереднім дослідженням реальної системи є обмеженість моделі щодо сторонніх впливів та надлишкової деталізації, тобто представляє об'єкт, явище, процес в чистому вигляді,

абстраговано, що надзвичайно важливо для отримання об'єктивних наукових висновків; наявність реальних передумов щодо проведення дослідів чи реального експерименту там, де він не можливий з реальною системою, в т. ч. багаторазово з метою пізнання істинної суті явища.

Рис. Схема процесу прийняття рішення

Практична реалізація запропонованого алгоритму передбачає управління значною кількістю ресурсів, найбільш визначальними серед яких є наявні в розпорядженні керівника час та інформація. Найбільш широко вживаними у сучасному інструментарії в арсеналі управлінця є методи статистичного аналізу та методи аналізу на основі моделі (табл.). Наведений рисунок також ілюструє алгоритм прийняття рішення стосовно обох згаданих підходів.

Наявна техніка та обладнання дозволяють достатньо оперативно та економічно обробляти значні обсяги інформації з метою виявлення та оцінки наявних тенденцій та залежностей між досліджуваними факторами. Проте метод вивчення на основі моделей дає більші можливості для прогнозування майбутніх змін шляхом симулювання з різними вхідними даними та зміни самої моделі. Останнє є більш важливим¹ з позицій ефективності оперативного та тактичного управління господарською діяльністю підприємств, а отже, є більш доцільним щодо прийняття рішень.

**Порівняльний аналіз статистичного методу та методу
аналізу на основі моделі**

Ознака	Методи теорії статистики	Метод аналізу на основі моделі
Кількість досліджуваних об'єктів	Підвищення точності досягається за рахунок збільшення кількості досліджуваних об'єктів	Точність дослідження може бути досягнута на основі вивчення одного об'єкта
Час, витрачений для дослідження	Значний час витрачається для збору та обробку інформації	Вивчення розробленої моделі передбачає достатність наявної поточної інформації
Наявна інформація	Аналіз наявної інформації щодо кожного параметру має бути оцінена окремо, що збільшує час та витрати на проведення додаткових досліджень	Всі параметри є доступними для їх аналізу одночасно під час зміни збурюючих чинників моделі
Точність результату	Залежить від рівня встановленого зв'язку між досліджуваними факторними ознаками	Залежить від якості та умов побудованої моделі
Застосування методу	Методи статистичного аналізу можуть бути застосовані щодо будь-якої кількості об'єктів досліджуваного типу	Зміна об'єкта дослідження передбачає коректування базової моделі або повну зміну останньої
Оперативність збору даних	Потребує додаткового збору інформації з подальшим її аналізом	Досягається за рахунок коректування моделі
Дослідницький потенціал методу	Відстеження наявних залежностей та тенденцій розвитку обраних парламентів системи	Можливість введення необхідних залежностей з метою їх подальшого дослідження

Висновки та пропозиції. Моделювання як науковий метод дослідження реальної системи шляхом заміни його системою-моделлю на основі визначення характеристик моделі з метою отримання нових наукових знань про об'єкт, що моделюється, є одним з найбільш перспективних методів прийняття оптимальних рішень в економіці.

Список використаних джерел

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – ст. 650.
2. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 № 3322-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – ст. 345.
3. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – ст. 93.